Ն. 4764 — 1881 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 13 ՍԱԼԸ

22 ԻՆՃԻ ՕԷՆԷ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25 ՍԱԼԸ — Ն. 4764

Մասիսի Էջերեր

ՄԻՈՆԱՏԻՒ ԷՐՃԻԵԱՍ

ՏԻԱԲԼԱՐ

Յաթանպոլ իչին սէնէլիկ մէճիտ 10
Ալթը այ " " 5
Իւչ " " 3

Թաշրաբար իչին մէճիտիէ 10
Ալթը այ " " 5
Բօսթա իւերէքի պիզէ այիտ տիր։

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղ.
Իքինճի " " " 2 ղ.
Իւչիւնճիւ " " " 1 ղ.

30 ՓԱՐԱ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՅԼ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամեն սրբասրնա գօնդարմահան իրանաթ ու իխթիարանը սաթերը 5 ղշ

Մէքթուպլար Կ. Ռ. Փանոսեան իմմինէ եազրլըր

Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէնլիչէնպիհ-պազարընտա Իրսի խանընտա Ն. 41։

30 ՓԱՐԱ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԼՐԱՏՎՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՏԻՒՆՔԻ ԿԻՒՆ ՏԷՐԱՍԱՏԷԹ ԲՕԼԻՍ ՆԷՖԷՐԱԹԸՆԱ ՊԻՐ ԱՅԼԵԳ ՄԱԱՉ ԻՐԱ ԳԷԼԸՆՄԷՋ ԱԷՐ։

—

ՄԷՏԱՐԸ ԹԷՎՖԻՔ վաբօրու հիւմայունա, համիլ օլտուղու սաաքիրի Շահանէլի Ինէպօլուեա չԷգարտրգտան սօնրա, ահւն Տէրսասատէտ ավտէթ իլէմիշ տիր։

—

ԿԷՀԷՆ ՃԻՄԱՍ ԿԻՒՆԻ Տէրսասատէթէ կէմիշ օլան, Պանդաեը Օսմանի տիրէքթօրու միւսիւ Ֆօսթէր, պուրատա չօգ օթուրմաեբզ, երինէ Լօնտրաեա ավտէթ իտէճէկի, վէ օրատա տախի Բասգալեաեա գատար գալրզ, մուախիարէն ավտէթ իտէճէկինի Էվանթ Հէրալա եազմըշ տըր։

—

Մըսըր գաբու քէթխիւտասը էսպագ Աբրահամ բաշա, պիւյիւքտէրէտէքի եալրլարընտա սիւֆէրաեե պիր միւքէմմէլ զիեաֆէթ քէշիտե իլէմիշ տիր։

—

Իթալիա սէֆիրի, վէ սէֆարէթ հէյեէթի, տիւնքի կիւն Պօղազ իչինաէն Պէյօղլունա նազլ իլէտիկի միսիլլու, Ինկիլթէրրա սէֆարէթի հէյեէթի տախի, եարընքի չարշէմպիհ կիւնիւ Պէյօղլունա կէլէճէք տիր։

—

Տէրսասատէթ Ամանեա սէֆիրի գօնթ Հասֆէլտ, Պէրլինտէ խարիճիեէ նէզարէթինէ թայէին օլունաճաղընտան, միւշարիլէյհին թէվճիհանթ ըէսմիեէսի թէէխիր իթմէսի, Պէրլինտէ մուճիպի իսթիղրապ օլմուշ տուր։

—

Պօմպայտան կէլէն սէֆայինէ, Պասրատա պէքլէթտիրիլէն դարանթինանը, օն կիւնտէն իքի կիւնէ թէնդիլինէ տայիր, Պօմպայ հիւքիւմէթի թարաֆընտան իտիլէն թէքլիֆ, մէճլիսի սրհհիեէ թարաֆընտան գատուլ օլունմամըշ տըր։

—

Թանզիմաթը պէյէտիեէ իչին, Տէրսասատէթ լիման իտարէսինտէ թէշէքքիւլ իտէն գօմիսիօնտա Տիլավէր բաշա հազրէթլէրի հազրը պուլունմաքզըլըը ճիհէթլէ, ումում տէվայիրի Պէյէտիեէ ըէյիսի ճէմալ պէյ էֆէնտի ըիեասէթ իթմիշ տիր։

—

Իրան տէվլէթի սասքիրինին թանզիմի իչին, Թէհրանա ճէլպ օլունան Ավսթրիա զապթանընտան պիրիսի մէմլէքէթի ճանիպինէ ավտէթ իթմէք իւզրէ, Տէրսասատէթէ կէլմիշ, վէ ահւն խարիճիե նազընը Ասիմ բաշա հազրէթլէրի իլէ միւզաթթ իթմիշ տիր։

—

Ումուրը սրհհիե մէճլիսի բիասէթը ալիէսինտէն.

Նէճէֆ էշրէֆ վէ ճիվարընտա օլան «վէպա» իլէթը մուխուֆէսինին, պիր միւատէթտէն պէրու միւնտէֆի օլմուշ օլմաքնա մէպնի, արթըգ մէվզու գօրտօնլարընը իպգասընա լուզում գալմասընընտան, քէսմիլէն լազվը, վէ ֆազաթ Մէքքէտէքի գօյէրա իլլէթինտէն տօլայի, օրատան վէ Մէքինէտէն չէօլ թարիգի իլէ ավտէթ խտէճէք գաֆիլէլէրէ, գօյէրա նիզամնամէսի մուճիպինճէ, մինասիպ մէվզլարտա գարանթինա պէքլէթտիրիլմէք իւզրէ, խըթթէի հիճազիէնին իրագիէ իլէ իխթիլաթլէրինին մէնի զըմնընտա չէօլ թարաֆընա գօրտօն վազը խուսուսալարընա մէճլիսը ումուրու սրհիէտե գարար վիրիլէրէք իճապը իճրա գէլընմէշ օլմապլէ իլանը քէյֆիէթէ իպթիտար գէլընը։

—

Սաեէյի թէրադգէյէթվաեէյի ճէնապը բաուիշահիտե Բէրզըրին սանճաղընա միւհադ Գալգանտէլէն գառապասընա, թէլէկրաֆ խաթթը քիւշատ օլունարագ էմրը մուխապէրաթը միւպաշէրէթ օլունմուշտը։

—

Թարաֆը էշրէֆ հազրէթը բաուիշահիտէն, Խըսրովը Մըսըր Մէհմէտ Թէվֆիգ բաշա հազրէթլէրինէ նիշանը իմթիեազը պիրինճի ռիւթպէսինտէն պիր գէթասընը իհսան պույրուլտուղու, Աժանս–Հավասը 18 հոկտեմբերը թարիխի իլէ Գահիրէտէն խապէր ալարգընը Էվանթ եազըեօր։

—

Տէվայիրի պէյէտիեէճէ իճրաեը լիզումու, շէհիր էմինի Մազհար բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան, տէվայիրի պէյէտիեէճէ իխթար վէ իշար օլունան էմրի Թանզիմաթ վէ թաթհիրաթընը տէրէճաթը, պաշ վէքեալէթի ճէլիլէ ճանիպինէ, հէր ազշամ միւշարիլէյհ թարաֆընտան ժուրնալ իթասը իլէ արգ վէ պէճան օլունմագ գարտէ իթթիխազ գէլընմէշ, վէ տէվայիրի պէյէտիեճէ հէր կիւն գաշ արտա, վէ նէրէլէրի թաթհիր իմթիրիլիյօր, վէ ատէգ օլան արտալարտան նէրէլէրտէքի արտալար էթրաֆընա թախթա բերտե քէշիտե օլունուեօր, վէլհասըլ նէ եօլտա թէշէպպիւսաթ, վէ նէ սուրէթլէ թանզիմաթ վէ թահրիրաթ իֆտա իթտիրիլիեօր իսէ, սուրէթի մուզիհէտե պիրէր ժուրնալ թանզիմի իլէ, հէր ազշամ իւզրէրի նիհաեէթ սահթ 10 բատատէլէրինտէ, էմանէթէ լիսզումու իրտալի տախի, բաշայը միւշարիլէյհ հազրէթլէրի ճանիպինտէն տէվայիրի մէզզուրեեէ պիլտիրիլմիշ տիր։

—

Մէշահիրի ըէսամինտէն Այվազովսքի, տիւն ռապահ, Հօճա ոլէյ վաբօրը իլէ, Տէրսասատէթէ վասլ օլուպ, Ինկիլթէրրա հօթէլինտէ ապտէմճէ թուրթուրմուշ օլտուղու տայրէյէ նազիլ (էնմէք) օլմուշ տուր։

—

Ֆիլիպէտէն եազըլորդընա կէօրէ 40 նէֆէր Միսպանիանտէն միրէքքէպ պիր շէթէ, պու կիւնլէրտէ Պուլկարիսթանտան պու թարաֆա կէշիպ, Այաօ վէ Գարնապատ հէվալէսինտէ պաշ կէօսթէրմիշլէր տիր։

Բումէլիի շարգի, պունլարըն տաղըաբլմասը իչին թէատապիրի մուգթազիյէ իթթիխազ իթմիշ, վէ Պուլկարիսթան իմարէթինին տախի, օլ պապտե նէվտիյի միթէճավէրէ մէմուրլարընա, էվամիրի մուգթազիյէ իթա իթմիշ տիր։

—

Ագարաթը սէնիեէտէն, Պէշիքթաշտա քեայնի մէսաքինտե պուլունան մուհաճիրլինին, գախէյի նէզաֆէթէ ատէմի միւրատթլարը ճիհէթլէ, թէրաքիւմ իթմէքտե պուլունան միւզախէրքիտթան թանզիֆաթ արտալարը վասլթասը իլէ թաթհէյի զայրը գապալ օլտուղու

ԻԲՐԱՄԻՅԵԷ
1881· Հոկտ· 13, Օրը
Ն° 4764

1881 հոկ· 9, Իսթանպոլ

Միւէլլիֆ,

Կէչէն կիւնէր, թիւրքճէ ղազէթալարտան թէրճիւմանը Հագդգոթտա, վէ անտէն նագլէն տախի թէրճիւմանը էֆքեարտէ, օդդասը 4 ղուրուշա բաստըրմա սաթըլմագտա օլմասընըն պէհեանիյէ, մէզքիւր բաստըրմալարըն, ոռէնտ լաչէրտէն վէ եախօտ ենիլմէզ հայվանաթ էթլէրինտէն եաբըլմըշ օլմասը, վէ սըհհէթէ մուզիրը պուլունմասը տախի միւթալաա նէվինտէն օլարագ, իշար դէլընմըշ իտի։

Զարշըլարտա, վագտա, օլ ֆիեաթտա բաստըրմա սաթըլտըղը կէօրիւլմիւշ տիւր, լաքին, պուտան, մէզքիւր բաստըրմալարըն, լաչէլէրտէն վէ եէնիլմէզ հայվանաթ էթլէրինտէն եաբըլմըշ օլմասը տիւշինիւլէրէք, հէր քէսէ, հէր ճինս բաստըրմա հագդընտա պիր շիւբհէ վիրիլմէսի ճայիզ օլամազ, վէ ադլ ու մանթըգ իլէ, զէրրէճէ մուվաֆֆագաթ իտէմէզ, զիրա,

Պիրինճի· բաստըրմա, անճագ Գայսէրիյէ իլէ էրզրումտան կէլմէքտէ օլուպ, վէ օրալարտա իսէ, շիմտիեէ գատար, էօյլէ լաչէտէն վէ եէնիլմէզ հայվանաթ էթլէրինտէն բաստըրմա եաբըլմասընըն իշիտիլմէտիկի, վէ հիչ պիր զաղէթատա օգուռնմասը, վէ էմնալի վուգուպ պուլմասը, չէօյլէ տուրսուն, շիմտի իսէ, հէր եէրտէ պէլէտիյէ հէյեէթի տախի վար տը, էօյլէ պիր շէյին իճրասը միմքին օլամազ։

Իքինճի· ալէմին պիլիտիկի վէ ադլընըն վէ կէօզլէրինին շէհատէթ իթտիկի պիր սահիհլիք տիր քի, բաստըրմա տէնիլէն շէյ, էօյլէ ուֆագ ուֆագ բարչա էթլէրտէն օլմանէպ, իլա իրի իրի բարչալարտան տը, էօյլէ իրի բարչալը էթտէ, ինէք, էօքիւզ վէ մանտանընը զայրի օլարագ, օլսա օլսա, մէրքէպտէն, աթատան, վէ խընդըրտան չըգարըլապիլիր, վէ մէզքիւր իքի մէմլէքէթտէ իսէ, սէնէտէ պէշ օն պին, վէ եիկիրմի օթուզ պին օդդա չըգաճագ գատար աթ վէ էշէք էօլմէյէճէկի չէօյլէ տուրսուն, պուլունան քեաֆֆէյէ աթլար վէ էշէքլէր պիլէ, խասէթէն բասթըրմա եաբըլմագ իչին, պա բուխասթը հիւքիւմէթ քէսիլէճէք օլսա, եէնէ օլ գատար էթ շըգարըլմազ, չիւնքի, թէրճիւմանը հագդգաթըն զանը կիպի, էօյլէ պիր օդդա բաստըրմա իչին, տէյիլ իքի օդդա էթ, իլա իւչ օդդա գատար իգթիզա իտէր, վէ հէյլէ խընդիր էթի, մահէլի մէզպուրլէրտէ, ասլա պուլունմագտա տէյիլ տիր։

Իւչիւնճիւ· օլսա օլսա, պիրտէ տէվէ էթինտէն օլմուշ օլմասը լազըմ կէլիր քի, անը տախի տիւշիւնմէք ճայիզ օլամազ, չիւնքի, մէզքիւր միւպարէք հայվանընն էթինի, Իսլամլարընն, Խրիսթիեանլարտան զիեատէ մագպուլ վէ լէղիզ պուլտուգլարը չէօյլէ տուրսուն, մէզքիւր մէմլէքէթլէրտէ, պէլքի սէնէտէ իքիչէր թանէ տէվէ էօլմէզ, վէ հիչ պիր շաշգընտա, պինլերճէ ղուրուշ վիրիպտէ, տէվէ ալագագ, պօղազլաերպ բաստըրմա եաբամազ։

Զաթէն չէյ էթին օդդասը 7–8 ղրուշտան հալտէ, օդդասը 4 ղուրուշա բաստըրմա սաթըլմասընընն հիքմէթ վէ եախօտ սէպէպինէ կէլինտիքտէ, տիւշիւնիւլմէսի բէք գօլայ տը, եալընըզ, ճիւզիճէ ագլ ու ֆիքիր վէ մուհաքէմէ դուտրէթի իլէ, պիրազտա ինսաֆ իգթիզա իտէր։ Հէր քէս պիլիր քի, հէր շէյին, պուտ ալէմտէ, ատիսի օլուր, պօղուղու օլուր, չիւրիւկիւ օլուր, պաեաթը օլուր, վէ տաթսըզը վէ սայիրէսի օլուր· վէ պիթթապի պունլարընտա ղըյմէթլէրի, քէնտի խասսէլէրի վէ հալ ու տէրէճէլէրի նիսպէթինտէ տուն պուլունուր· իշթէ էօյլէտէ, նէֆիս բաստըրմանը օդդասը 12–14 վէ հաթթա 20 ղրուշտան հալտէ, օդդասը 4 ղրա տէյիլ, պէլքի 20 փարաեա օլանը պիրէ պուլունա պիրիր· վէ հիչ սաթըլմասը ճայիզ կէօրիւլմէեէրէք, հիւքիւմէթ թարաֆընտան, տէնիզ աթտըրըլմասը տախի կէօրիւլէպիլիր, նասըլ քի, մուախխէրէն վուգուտա պուլմուշ, վէ զաղէթալարտա տա օգունմուշ տուր։

Իմտի, մէզքիւր բաստըրմա, էրզուրումու Ց. Բ. նամ քէսին օլուպ, մէզքիւր պօղուդ բաստըրմալար իսէ, արսլան կիպի էրզրում ինէքլէրինտէն եաբըլմըշ օլտուղու հալտէ, հէր նասըլ իսէ, սանաթա ալինա օլմաեըպ, վէ էմրի մուհաֆազասընա միւգթէթիր օլամասըղընտան, պիթթապի պօզուլմուշ, վէ բէք պօզուգլարը տէնիզէ ատըլարագ, ճիւղիճէ իչէ եարաեանլարը տախի, իւչ տէօրթ ղրշա սաթըլարագ, թէհի եէրտէ թէրճիւմանը հագդգաթըն զաֆլէթինէ, վէ էհալիտէն պազըլարընն շիւբհէսինէ սէպէպիյէթ վիրմիշ տիր· եօգսա, պիզ էանաֆճա, էօյլէ պիր շէյի նէ դապուլ իտէրիզ, վէ նէտէ էօյլէ էթլէրտէն բաստըրմա եաբըլմագլըդ միմքին օլապիլիր։

Վէլհասըլ, էսէֆ իտէրիզ քի, թէրճիւմանը հագդգաթ իլէ թէրճիւմանը էֆքեար, հիչ տէյիլ իսէ 20–40 բարաեա սաթմագտա օլտուգլարը նիւսխէլէրինին պաեաթլարընն վէ պօզուգլարընն օգդասընը, իքի իւչ ղրա սաթմագտա օլտուգլարընը տէր խասթը իտիպտէ մուհաքէմէ վէ ինսաֆ իթմէէրէք, մէզքիւր պէնտի տէրճ իթմիշլէր տիր։

Քէհեա Դ–հրէ– վէ ծ էէ էքՆ էնշալար։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Պ. ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԿԵԱՆԻՆ

Ուրիշ դրաւոր զբաղմունքներ, ամբողջ շաբաթ արգելք եղան շարունակելու մեր ունեցած խօսակցութիւնը Պ. Մարկոս Աղաբէկեանի հետ. խօսքը Ռեայ ապահովութեան ենթրէ վրա։ Պ. Մարկոս Աղաբէկեան, իսկ նարանից առաջ էլ մի քանի ուրիշներ, Հայաստանի մէջ որ և է գործ յառաջացնելու միակ պայմանը և «ենե +վ նն դնում են ոսկ ապահովութեան հարցը։ Ցիրաւի, Հայաստանի մէջ քիւրդերի և չէրքէզների անկարգութիւնները, նոյնպէս և ուրիշ կամայականութիւններ, բանը այն տեղ հասցրին, որ Ցերորդ յօդուածի գոյութիւնը ծնեց ամենատիպողական կարեւորութիւնից ... Շա՛տ լաւ, այսպիսի կարեւորութեան դէմ մի բան ասելը, կ'նշանակէ միայն գլխին զօռ տալ ճղնիլ· բայց թողնենք Հայաստանի ժողովուրդի այժմեան կացութիւնը և «անվախթար պայմանները» ու դարձնենք մեր ուշադրութիւնը այն կացութեան և պայմաններին, որոնց մէջ գտնվել են Հայաստանի Հայերը սորանից մի դար, կէս դար, երեսուն կամ գէթ քսան տարի առաջ։ Կ'հարցնենք՝ արդեօք Հայաստանի Հայ ժողովրդի վիճակը այդ ժամանակները խաստութեանց և հարստահարութեանց նըկատմամբ աւելի վատթա՞ր է եղել այժմեանից թէ աւելի լաւ։ Կ'լինի՞ արդեօք մի ս.ք, որը յանձնառու լիներ ապացուցանել թէ մի դար կամ կէս դար առաջ Հայաստանի ժողովրդի վիճակը քիւրդերի և դէրբէյների ձեռքից, եէնիչէրիների կամ այլ բարբարոսների անիրաւութիւններից աւելի բարւոք և մխիթարական է եղել, քան թէ մեր ժամանակները, երբ վերջին երկու–երեք պատերազմներից յետ Փոքր Ասիայի ոչ–Քրիստոնեայ տարրի խըստութիւնը և մոլեռանդութիւնը այնչափ ցնցվեց և այնչափ թուլացաւ, որ էրզրումից սկսած մինչեւ Կեսարիա հինաւուրց Հայ մարդիկ չեն կարող ճանաչել իրանց ժամանակը...

Եթէ այս այսպէս է, հապա ի՞նչպէս բացատրած, որ այնչափ դաժան և սոսկալի պայմանների մէջ Հայաստանի Հայ ժողովուրդը ա՛չ միայն կարողացել է մնալ և ապրել իր բնիկ հողի վրա, այլ եւս կարողացել է պարապվիլ երկրագործութեամբ, արհեստներով և այնպիսի վաճառականութեամբ, որի մի ծայրը եղել է Կեսարիա և Հնդկաստան, իսկ միւս ծայրը Զմիւռնիա, Ղարաբաղ, Մոսկվա և Աստրախան։ Ի՞նչպէս բացատրած այսպիսի մի երեւոյթ այնչափ աւելի մեծ դժուարութիւնների և խոչընդոտների մէջ, երբ ա՛չ շոգենաւեր են եղել, ա՛չ երկաթուղի, ա՛չ խճուղի, ա՛չ սուրհանդակների երթեւեկութիւն և ա՛չ հեռագրական հաղորդակցութիւններ։ Ի՞նչպէս է պատահել, որ մեր տոկուն պապերը կարողացել են անվհատ շարունակել ամեն պարապմունք չա՛տ աւելի յաջողութեամբ, քան թէ հիմայ, երբ այսչափ հարմարաւոր հեշտութիւններից յետ, Հայաստանի մէջ «էլ անհնար է մի բան անել առ ի չգոյէ ապահովութեան։»

Դարձեալ կրկնում են՝ թէ մենք էլ շատ լաւ գիտենք՝ Հայաստանի ժողովրդին հարկաւոր է նաեւ պաշտպան է ունենալ չա՛տ աւելի բարւոք և համբերելի վիճակ, քան թէ նորա ունեցածը այժմ, բայց հարցը նորանումն է թէ՝ այժմեան պայմանների մէջ հնարի՞ն է արդեօք գտնել այն տնտեսական ընթացքը նորոգել, որը մենք ունեցել ենք մի դար և կէս դար առաջ Հայաստանի մէջ, բայց այժմ ամեն ինչ բարձի թող ենք արել, ամեն ինչ երեսի վրա ձգել ու եկել կ. Պոլիս և ուրիշ քաղաքներ կամ բօրսան աֆէրներով պարապվելու կամ բեռնակրութիւն անելու համար... թէ ինչից է յառաջացել այսպիսի մի տխուր փոփոխութիւն մեր բնաւորութեան և տոկունութեան մէջ, թէ ինչո՞ւ է կորվել Հայաստանցի Հայի սիրտը երկրագործութիւնից, արհեստներից և վաճառականութիւնից, այդ մասին հանդամանքորէն խօսեցինք մի քանի ամիս Մանզումէի էջերում «Կարեւոր խորհրդածութիւնների» մէջ, երբ մենք խօսք ունէինք Մխիթարեանների անցեալ և արդի ուղղութեան ու գործունէութեան հետ. վասն որոյ այս նիւթի վրա երկարաբանելը անտեղի ենք համարում։

Հիմայ առնենք հարցի միւս կողմը։ Ցաւալի է ամենքին, որ Բարձը Հայաստանի մէջ որչափ էլ քիւրդերն են «թշնամի» և ֆնասակար Հայ տարրին; նոյնչափ թշնամի են, խորթ և ֆնասակար (եթէ դեռ ոչ աւելի) չէրքէզները և տաշարները, թիւրքմէնները և այլ վայրի ցեղերը Փոքր Հայաստանի մէջ։ Բայց ինչից է յառաջացել դալիս, որ Հայ ժողովրդի վիճակը այս երկու մասերի մէջ միմիանցից այնչափ տարբեր է, որ զրեթէ բոլորովին նմանութիւն չկայ։ Տարին տասնուերկու ամիս զանգատներ Պարիզաբաքարան, տարին տասնուերկու ամիս նոր գաղթականութիւն Հայաստանից, տարին տասնուերկու ամիս ճիչ և աղաղակ, ո՞ր տեղից է այս ամենը, եթէ ա՛չ էլեոորդես Բարձր Հայաստանից։ Ի՞նչ, Փոքր Հայաստանի Հայերը վարդերի վրա են պառկած կամ լուսաւորութեան գոյսով շաղախված, բայց ինչո՞ւ նոցանից էլ նոյնը չենք տեսնում։ Երբ մենք մեան կացութիւնը և «անվախթար պայմանները» ու դարձնենք մեր ուշադրութիւնը այն կացութեան և պայմաններին, որոնց մէջ գտնվել են Հայաստանի Հայերը սորանից մի դար, կէս դար, երեսուն կամ գէթ քսան տարի առաջ։ Կ'հարցնենք՝ արդեօք Հայաստանի Հայ ժողովրդի վիճակը այդ ժամանակները խաստութեանց և հարստահարութեանց նըկատմամբ աւելի վատթա՞ր է եղել այժմեանից թէ աւելի լաւ։ Կ'լինի՞ արդեօք մի ս.ք, որը յանձնառու լիներ ապացուցանել թէ մի դար կամ կէս դար առաջ Հայաստանի ժողովրդի վիճակը քիւրդերի և դէրբէյների ձեռքից, եէնիչէրիների կամ այլ բարբարոսների անիրաւութիւններից աւելի բարւոք և մխիթարական է եղել, քան թէ մեր ժամանակները, երբ վերջին երկու–երեք պատերազմներից յետ Փոքր Ասիայի ոչ–Քրիստոնեայ տարրի խըստութիւնը և մոլեռանդութիւնը այնչափ ցնցվեց և այնչափ թուլացաւ, որ էրզրումից սկսած մինչեւ Կեսարիա հինաւուրց Հայ մարդիկ չեն կարող ճանաչել իրանց ժամանակը...

Եթէ այս այսպէս է, հապա ի՞նչպէս բացատրած, որ այնչափ դաժան և սոսկալի պայմանների մէջ Հայաստանի Հայ ժողովուրդը ա՛չ միայն կարողացել է մնալ և ապրել իր բնիկ հողի վրա, այլ եւս կարողացել է պարապվիլ երկրագործութեամբ, արհեստներով և այնպիսի վաճառականութեամբ, որի մի ծայրը եղել է Կեսարիա և Հնդկաստան, իսկ միւս ծայրը Զմիւռնիա, Ղարաբաղ, Մոսկվա և Աստրախան։ Ի՞նչպէս բացատրած այսպիսի մի երեւոյթ այնչափ աւելի մեծ դժուարութիւնների և խոչընդոտների մէջ, երբ ա՛չ շոգենաւեր են եղել, ա՛չ երկաթուղի, ա՛չ խճուղի, ա՛չ սուրհանդակների երթեւեկութիւն և ա՛չ հեռագրական հաղորդակցութիւններ։ Ի՞նչպէս է պատահել, որ մեր տոկուն պապերը կարողացել են անվհատ շարունակել ամեն պարապմունք չա՛տ աւելի յաջողութեամբ, քան թէ հիմայ, երբ այսչափ հարմարաւոր հեշտութիւններից յետ, Հայաստանի մէջ «էլ անհնար է մի բան անել առ ի չգոյէ ապահովութեան։»

Դարձեալ կրկնում են՝ թէ մենք էլ շատ լաւ գիտենք՝ Հայաստանի ժողովրդին հարկաւոր է նաեւ պաշտպան է ունենալ չա՛տ աւելի բարւոք և համբերելի վիճակ, քան թէ նորա ունեցածը այժմ, բայց հարցը նորանումն է թէ՝ այժմեան պայմանների մէջ հնարի՞ն է արդեօք գտնել այն տնտեսական ընթացքը նորոգել, որը մենք ունեցել ենք մի դար և կէս դար առաջ Հայաստանի մէջ, բայց այժմ ամեն ինչ բարձի թող ենք արել, ամեն ինչ երեսի վրա ձգել ու եկել կ. Պոլիս և ուրիշ քաղաքներ կամ բօրսան աֆէրներով պարապվելու կամ բեռնակրութիւն անելու համար... թէ ինչից է յառաջացել այսպիսի մի տխուր փոփոխութիւն մեր բնաւորութեան և տոկունութեան մէջ, թէ ինչո՞ւ է կորվել Հայաստանցի Հայի սիրտը երկրագործութիւնից, արհեստներից և վաճառականութիւնից, այդ մասին հանդամանքորէն խօսեցինք մի քանի ամիս Մանզումէի էջերում «Կարեւոր խորհրդածութիւնների» մէջ, երբ մենք խօսք ունէինք Մխիթարեանների անցեալ և արդի ուղղութեան ու գործունէութեան հետ. վասն որոյ այս նիւթի վրա երկարաբանելը անտեղի ենք համարում։

Հիմայ առնենք հարցի միւս կողմը։ Ցաւալի է ամենքին, որ Բարձը Հայաստանի մէջ որչափ էլ քիւրդերն են «թշնամի» և ֆնասակար Հայ տարրին; նոյնչափ թշնամի են, խորթ և ֆնասակար (եթէ դեռ ոչ աւելի) չէրքէզները և տաշարները, թիւրքմէնները և այլ վայրի ցեղերը Փոքր Հայաստանի մէջ։ Բայց ինչից է յառաջացել դալիս, որ Հայ ժողովրդի վիճակը այս երկու մասերի մէջ միմիանցից այնչափ տարբեր է, որ զրեթէ բոլորովին նմանութիւն չկայ։ Տարին տասնուերկու ամիս զանգատներ Պարիզաբաքարան, տարին տասնուերկու ամիս նոր գաղթականութիւն Հայաստանից, տարին տասնուերկու ամիս ճիչ և աղաղակ, ո՞ր տեղից է այս ամենը, եթէ ա՛չ էլեոորդես Բարձր Հայաստանից։ Ի՞նչ, Փոքր Հայաստանի Հայերը վարդերի վրա են պառկած կամ լուսաւորութեան գոյսով շաղախված, բայց ինչո՞ւ նոցանից էլ նոյնը չենք տեսնում։ Երբ մենք

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸԶԼԱՐ

(73)

—Բէք ալէա, էֆէնտիմ, — տէյի ճէվապ վիրտի մէրգում կիւլիմսէյէրէք։

Մէրգում, իզհարը մէՀՈՒՆԻյեէթլէ, էֆէնտիսի Մարսիալը էմրլէրինի իճրայէ պաշլատը,

Մէրգում, մէրգումէ յի, հագդլարընտա էՀՈՒՆԻյէթի քեամիլէսի տէրքեար օլան իքի նէֆէր Իսքանեօլլարա թէսլիմ իլէ, զոր իլէ տայիրէսինէ կէօթիւրմէլէրինի, վէ հրֆզընա նէզարէթ իյլէմէլէրինի էմր ու թէնպիհ իյլէտի։

Արապլարտան պիր գաչլարը, տօգթօր Ժօպէնին էմրինէ իթաաթ պիրլէ, օլ քէնտիլէրտէն պիխապէր օլարագ եաթմագտա պուլունան Նօէմի իլէ Գարմէնի վէ Մարիյի պիր քէժկէրէ իւզէրինէ վաղ իթտիլէր, վէ չիֆթլիկին խասթախանէսինէ կէօթիւրտիլէր։

Տօգթօր, մէրգումէլէրին արդասընտան կիթմէզտէն էվվէլ, Ժան Բընոնուն եանընա եագլաշը, վէ եավաշճաճգ սուրէթտէ,

—Հէր նէտէ օլուր իսէ օլսուն, կէրէք չիֆթլիքտէն վէ կէրէք էթրաֆքընտան, թէրք իտիպ տէ ուզագլանմաեա կէլմէզ հա՛— իքիմիզ տախի, Գօրաեը կէօզէթլէմէլիեիզ։ — չիմտի մէրգումէ, հէր վագըթտան զիեատէ թէհլիքէտէ տիր ... տէտի։

—Պիլիրիմ, պիլիրիմ,—տէյի ճէվապ վիրտի Բընո, — օլ պապտէ քէմալ մէրթէպէ էմին օլունուզ ...

Հէր շէյ թէքմիլ օլտու։

Բեաֆֆէյի էսիրլէր, իւղէրլէրինէ պիր մահզունիյեէթ հիքմ իթմէքտէ օլուպ, վէ տէրսունէն իսէ, հիտտէթ ու զաղապլարընտան նաշի, քէնտի քէնտիլէրինի եէմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, հիչ պիր սէս չըգարամաեարագ, պըրագըպ կիթտիլէր։

Հիւրը օլան Իսքանեօլլու ամէլէլէր իսէ, շաղ ու մէսարուր օլմագտա իտիլէր, — եէնի էֆէնտիսին սէրթ մէշրէպլիկի իլէ, սինտի.բինտէ մուամէլէյի շէտիտէսինի թահսին էյլէմէքտէ իտիլէր։

Սինտի.ք Բէյմունտէզ, Մարսիալ իլէ պաշլամըշ օլան իյպու եէնի միւնասէպէթտէն տօլաեը, աշուրի մէրթէպէ մէՀՈՒՆ օլարագ, պըրագըպ կիթտի։

Մարսիալ մէրգումա, մէզքիւր խըտամէթինէ դարշըլըգ պիր միւքեաֆաթ օլմագ նէյէթիյլէ, իքի եիւզ էյլի թանէճի.ք Ֆրանսըզ լիրասը իթա վէ իհսան էյլէմիշ իտի։

Մէրգում քէնտի իրի վէ զայիֆ ամը իւզէրինտէ, պիր թարաֆտան կիթմէքտէ, վէ պիր թարաֆտան տախի,

— Ինշաալլահ, պու ալիճէնապ Ֆրանսըզ, չօղա վարմազ, չօգ տէֆտարը պէնիմ եարարընմա միւհթաճ օլուրտա, պէնիմտէ իդպալիմ ույմուշ օլուր ... — թէչէքքիւր իթմէլի.յիմ օլ վագտաեա քի, թամ վագթինտէ թէհատիֆ իթտի տէ, մէրգումուն տաեբընտան գուրթուլտուզ ... — կէրչի, մէզքիւր վագտա, պէնիմ իչին պիր աղ շիւբհէլի պիր շէյ տիր կիպի կէօրիւնմէքտէ իսէ տէ, պու ճիւմլէ իլէ տախի, տարալը մէսէլ տիր տէրլէր, —Պէր շէյէ ՆԵՐԻՃԷՈՒՆ Է ՐԷՆԷ, ԸՆԸՄ ԷԼԷՆ ԲՈՐԷԷ ՈՒ ԲԷՈՎԷԷՐԷՈՒ ԷՈՎՈՒԼ ԷՎ ՆՃԸ ԷՐԴԷԼ ՈՒԷ ... զիրա, պիր միլատա գօնմագ իչին, իգթիզա իտէն եօլուն աչըգ պուլունմասը էհէմմիյէթտէն իսէ, իչմէ Մարսիալտա, քէնտի մէնֆաաթը եօլունու պուլմուշ վէ աչմըշ տը, տէյի տիւշինմէքտէ իսէ։

Վէ Իսքանեօլլար, Գօրաեը կէօթիւրմէկէ միւսարաաթ իթտիլէրինտէ, Մէրքիւցցա տախի, քէնտու քէնտույէ, պիր սուրէթի վահշիեանէտէ մբրըլտանարագ, շու ալթիտէքի սուրէթտէ սէօյլէնմէքտէ իսէ։

—Է՛յ պիր էսիրէնին դրըլը էսիրէ, նա՞սըլ։ սէն քէնտինի, տայիմա պուրանընն սահիպէսի գալաճագսըն տէյի զանն ու իթիդատ իտէրէք, պէնի արապլարտան տախի էանա պիր հալտէ թուրթմագտա լսին, էօյլէ տէյի՞լ մի։ Սէն պէնիմ ալէյհիմտէ, հէր նէվի մէզլէթի վէ նէֆրէթի ճայիզ կէօրմէքտէ իսին, էօյլէ տէյի՞լ մի։ — հալպու քի իշթէ պէնիմ տէ ինթիդամըմ եօլ ալմագտա տը, վէ սէնօր Մարսիալ, օլ պէնիմ ալիճէնապ չէրիքիմ տէ, մէզքիւր ինթիգամըմը իքմալէ իրտիրմէքլիկի տէրիւհտէ իյլէմէքտէ՝ տիր։ — Մէրգում պանտ, պէնի նայիլի իգպալ իթմէքլիկէ վատ իթմիշ տիր, վատինտէ սապիթ գատէմ պուլունաճաղընա ասլա շիւբհէմ եօգ տուր· զիրա, սահիպ սէպաթ վէ մէթանէթ պիր զաթ տը, պէն քէնտինին էօյլէ օլմասընը պիլտիկիմ վէ ինանտըղըմ կիպի, քէնտիսի տախի, պէնիմ պու ֆիքր ու իգթիտարըմը, բէք ալէա պիլմէքտէ տիր։

Մէզքիւր տէհշէթֆէրմա մէնդուբէյէրտէն պիր սաաթ սօնրա, Մարսիալ, քէնտի տաեբսը իշ օտասընտա չէքիլէրէք, վէ եալընըզճա օլտուղու հալտէ, պիր գաչ կիւնտէն պէրու կիւզէրան իթմէքտէ օլան հալլէր, վէ վուգու պուլմագտա պուլունան վագալար իւզէրինէ տիւշիւնմէքտէ իսի։ — Ինճրա իյլէտիկի ֆիթուհաթտան տօլաեը թէպէսիմէ (կիւլիմէմէք) պաշլատաղընտան, ինճէ տօտաղլարը աչըլմագտա, վէ գուրա տիշինէ մանէնտա օլան պէեաղ պէեաղ վէ սիվրի սիվրի տիշլերի կէօրիւնմէքտէ իսի։

Հէր շէյ քէնտի իսթէտիկի սուրէթտէ վիճուտէ կէլէպիլմէքտէ իսի։

Էօյլէ պիր ճէսիմ զէնկինլիկէ, եալընըզ քէնտիսի տահիպ օլտուղունատան, արթըգ հէր նէ մէրթէպէ սարֆ ու իսրաֆ իթտէ, եէնէ պիթիպթիլ քէնմէյէճէկինտէն պաշգա, Գօրա կիպի միւթէքէպպիր, վէ կիւզէլլիքտէ եէքթա օլարագ, տտէթա քէնտույի չըԸՐՄագլըգ տէրէճէլէրինէ վարտըրմըշ օլան պիր գըզ տախի, ավճընընն ավը կիպի, քէնտի չանթասընտա վէ բէնչէսինտէ պուլունմագտա իսի։

Պու հէնկեամտէ, պիրտէն պիրէ օտա գաբուտու աչըլարագ, մէրգումանն մէզքիւր մէՀՈՒՆԻյեէթպախչ էֆքեար ու խէեալարը տէվամընը գաթ իյլէտի։

Մէրքիւցցա օտա գաբուտանան իչէրի կիրտի։

Մէրգում խայինին ասըլճագ ատամլարա մոխտուս օլան սիմասընատան, տէրունինտէ պիր նէվի իգթիրապ հիքմ իթմէքտէ օրմասը անլաշըլմագտա իսի։

—Նէ՞ օ, նէ՞ վար տը, գօմանտէօր, —տէյի Մարսիալ մէրգումա սիւալ իյլէտի։

—Սէնօր, տէյի ճէվապ վիրտի Մէրքիւցցա, — խասթախանէտէն կէլմէքտէ յիմ ...

—Է՛յ, նէ՞ վար տը։

—Նէ՞ օլաճագ, ֆէնա պիր խապեր ...—կէօրիւնիւր քի, էլիմ աղըր օլտուգունատան, պիրազ աղըրճա վուրմուշամ տուր ... օ՛ֆ, խասթէկիտի եաբմասըմ էմմա, զիրա, դալպէն ինսանիյեէթիմ քէմալ մէրթէպէ տիր ... Հէր նասըլ իսէ, նօէմի էօլմէսին մի ...։

գործ ունինք ո՛չ որևէ *** անուններով կոչվող պամպուլիների հետ, այլ մի բաղմահմուտ գրագէտի և պատմաբանի, վասն որոյ անպատեհ ենք համարում, որ որևէ ինչ ինորեկ բժիշկ զինուորական կարգէն» բացատրութիւնների նստէ Պ. Մարկոս Աղաբէկեանի նման մի պատկառելի գրագէտի հետ վերոյիշեալ երևոյթի նկատմամբ...

«Հայաստանի մէջ ապահովութիւն չկայ.» այո՛, ապահովութիւն չկայ չա՛տ և չա՛տ բաներ յառաջացնելու համար, բայց մի՞թէ ապահովութիւն չկայ Հայաստանից փախչող հազարաւոր բեռնակիրներին անսիրտ և անարիւն վաչխառուներից ազատելու համա՞ր եւս։ Մի՞թէ ապահովութիւն չկայ տնլիտան, ագահ ու անխիղճ վանահայրերին և առաջնորդներին զբաղելու ու խելքի բերելու համա՞ր եւս։ Մի՞թէ ապահովութիւն չ'կայ մեր ժողովրդական ուսուցիչներին աւելի վայելուչ և օրինաւոր ուղղութիւն տալու համա՞ր եւս։ Մի՞թէ ապահովութիւն չ'կայ հայկական խումբերից բաղկացած կարաւանային ընկերութիւններ հաստատելու համա՞ր եւս։ Մի՞թէ ապահովութիւն չ'կայ ազգի հաշվով (ի՞նչ եմ ասում... ազգի հաշվով... ո՞ր ազգի...) մի քանի փաստաբաններ Հայաստան ուղարկելու համա՞ր եւս, որ տեղից տեղ պտտելով պաշտպան կանգնին դեռևիկ ժողովրդի իրաւունքներին Հայ կեղեքիչների և Հայ հարստահարիչների դէմ։ Մի՞թէ ապահովութիւն չկայ թարգմանած և ժողովրդի հասկացողութեան ու նորա լեզվին յարմարացրած օրինագրքեր ձրիաբար բաժանելու համար, ևն. ևն. այսպիսի հարիւր ու մէկ բաներ, որ կարելի է անել մեր սեփական ուժերով, փոխանակ ձեռնածալ նստելու և սպասելու որ երկնքից մանանայի պէս իջնէ «ապահովութիւն» կոչված բարիքը ու այնուհետև ոսկէ պէնսէները դրած գնանք Հայաստան «լոյս» սփռելու համար։ Բայց սրն ենք ասել և որո՞ն ձեռնարկել այսչափ կարևոր և ստիպողական անելիքներից դոնէ մէկին. ինչպէս որ ծոյլ երևայն, գործի և աշխատութեան անուն տալու ժամանակ իսկոյն «վա՛յ փորս» կ'ասէ, այնպէս էլ Կ. Պոլսի «գործիչներին» մի բան առաջարկելու ժամանակ, «ապահովութիւն չկայ» կ'լսես... Լա՛ւ, եթէ այդպէս է, նստենք տարիներով ու սպասենք, որ «ապահովութիւն» ասվող մանանան ինքը գայ ու ընկնէ մեր բերանը...

Ինչպէս ապացոյց նորա, որ «ապահովութիւնը» ամենայն գործունէութեանց միակ պայման և հիմք դնողները լոկ խօսքի և ճառերի մարդիկ են, այլ ո՛չ գործի և արդիւնքի, ահա՞ Կովկասը։ Պ. Մարկոս Աղաբէկեանը եթէ եղել է Կովկասի գաւառական քաղաքներում և գիւղերում, նա պիտի չա՛տ լաւ իմանայ թէ ի՞նչ է այն տեղի հայ և ոչ-հայ խաղաղ և աշխատասէր ժողովրդի հալը այն աւազակային և գողամոլ տարրից, որ ասվում են մենգօլներ։ Սոցանից քաշած նեղութիւնները և տեսած զոհերը այնչափ են, որ միայն իմ ծննդեան տեղը՝ Նուխուայ գաւառում այն տարին, երբ հարիւր մարդ կողոպտված, յիսունաչափ հոգի սպանված լինի, մի երկու հարիւր տուն էլ այրված, այդ տարին Աստուծոյ ուղարկած մի անօրինակ ողորմութեան տարին է։ Կարգապահութեան համար Ռուսաց օրէնքներից էլ խիստ օրէնք չկարծեմ որ շատ լինի աշխարհում, բայց ի՞նչ անէ խստութիւնը ու կարգապահութիւնը 2 1/2 միլիոն գայլերի համար, որոնք յափշտակում են և աւերում, խիտ անտառների մէջ և անթափանցելի մացառների յետև թագկացած։ Ահա՛ ձեզ Նոյնը և Ղուբայի, և Շամախիի, և Գանձակի, և Զէնգէզուրի, Ղարաբաղի, Երևանի, Բօրչալուի, Շամշադիլի և այլն հայաբնակ գաւառների մէջ էլ. հապա ինչո՞ւ այդ տեղի հայերն էլ «ապահովութեան» պոչը բռնած պարապ չեն նստում և իրանց անտեռական ու մտաւոր գործունէութիւնից յետ քաշվում...

Վերջապէս չմոռանանք յիշել ուրիշ բան եւս. Հայաստանի մէջ այժմ, այո՛, չկայ ապահովութիւն նոյնչափ, որչափ հարկաւոր է. բայց ասացէ՛ք խնդրեմ, եթէ մինչև մեր ցանկացած ապահովութիւնը ձեռք բերելը (որը կարող է պատահիլ, երբ-չորս-հինգ-տասի տարից յետ կ'լինի...) մենք նստենք առանց ոչինչ տնտեսական նախապատրաստութիւն և յառաջադիմութիւն տանելու, ի՞նչ կ'լինի Հայաստանի հայ ժողովրդի վիճակը, երբ յանկարծ ցանկացած բարենորոգումների ապահովութեան հետ միասին կը թափվին Հայաստան բազմաթիւ եւրոպացի արդիւնագործողներ. ի՞նչ կ'լինի մեր վիճակը այն ժամանակ, եթէ վաղսրօք, հիմիկվանից չպատրաստվինք. մեր վիճակը կ'լինի այն ժամանակ վատթար տնտեսական գերութիւն, քան թէ երբէք. ապացոյցը —ահա՛ Բրուսան և այն քաղաքները, ուր կայ բաւական ապահովութիւն և ուր զետեղված են եւրոպացիք... Ահա՛ ի՞նչ է սպասում Հայաստանին, եթէ բերանները բաց նստենք միայն պատրաստ «ապահովութիւնը» կուլ տալու համար։

Այսչափ էր մեր ասելիքը Պ. Մարկոս Աղաբէկեանին։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Խմբագիր,

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնս կը փութայ Ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ հրատարակել սեպտեմբեր ամսոյ Նուիրատու ազգայնոց ցանկը

Մեծապատիւ Տեառք,

Բարեսէր անձ, ձեռամբ Թէ. Նէրճեան Ցովակիմ էֆ. ի	212 1/2
Մանուկ Աղրեան և իր Տիկնին	108
Եկեղեցական անձ	100
Խաչիկ Արեւեան	100
Իսակ Պիսր, ձեռամբ Հաճեան Անտոն էֆէնտիի	54
Զէնոբ Գալբագճեան	35
Գումգաբու Տիգրանի որճարանէ հացագին օգոս. ամսոյ	20
Բարեսէր անձ	20
Դահեկան	649 1/2

Պապիկ Գալշինոֆ 2 թօք ամերիկան.

Դաղարեալ Հայկական Համազգային Արուեստասէր ընկերութենէ 1 գուլպայի մեքենայ գործիքներով (անգործածելի), 5 ընկոյզ աթոռ, 1 ընկոյզ թիկնաթոռ, 1 զրասեղան, 1 կերակրոյ սեղան, 1 քսցա 2 փայտէ անտուկով.

Սրճագործ Խաչիկ աղա Տիլանեան 1 ոչխար.

Սամաթիացի Մհ. Գէորգ Ճկնոլս 4000 հատ միտեա.

Ս. Ղ. Պարտիզպանեան և Ընկերք իւրեանց ծախած սիկառի թղթէն 49 տուփ սիկառի թուղթ.

Հոգաբարձութիւնս յիշեալ նուիրատու ազգայնոց իւր խորին շնորհակալիքը յայտնելով, կը յուսայ որ սոցա հետեւող կ'ունենայ ի միխիթարութիւն 600ի մօտ խղճալի պատսպարելոց։

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Հիւանդ. Հոգաբարձ.

Ատենադպիր Ատենապետ

Թ. Ֆէնէրճեան Մ. Թ-ի-բ-ի-ա-ն

5 հոկտ. 1881

Կ. Պոլիս

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ

ՎԱՐԴՈՒԿԵԱՆՑ ՄԷԹՈՏԻ ՎՐԱՑ

ՁԵՌԱՄԲ

ՆՈՐԱՅՐԻ ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻՈՑ

ԱՆՈՒԱՆԻ ՀԵՂԻՆԱԿԻ

Գաղղ. Հայ. Նոր Բառարէն

Գաղղիարէն լեզուի համաշխարհային պէտքն ու օգուտները ամենուս ալ ծանօթ ըլլալով հարկ չկայ հոս ևս այն մասին բացատրութեան մտնել։

Մեր ազգին համար խօսելով, ցաւալի է տեսնել շատեր, որոնք սոյն օգտակար լեզուին մէջ մտած և խել մը տարիներ վատնելէ ետև տեսականին մէջ բաւական վարժ, իսկ ընթացիկ խօսակցութեան (բրաթիքի) բոլորովին անվարժ մնացած են։ Այսպիսեաց և միանգամայն սոյն լեզուն բնաւ իսկ չգիտցողներու առջև ահաւասիկ ասպարէզ մը՝ ուր տարակոյս չկայ թէ վերոյիշեալ մեթոտն ու Նորայր Բիւզանդացւոյ անուանի Գաղղիագիտին անունը միայն բաւական պիտի լինին ուսնելու ցանկացողները վստահեցնելու թէ փափաքին ինչ ժամանակի դէպ ճշմարտապէս պիտի լցուի յատկապեալ դասարանի մը մէջ՝ ուր վաճառականութեան յատուկ եղող լեզուին ճիւղն ալ պիտի աւանդուի։

Դասերն ամենօրեայ են, օրը մէկ ժամ, առաւօտները, ժամ 2 1/2 էն մինչև 3 1/2 առայժմ, տարւոյն ուրիշ այլ և այլ եղանակաց մէջ ալ սոյն համեմատութեամբ։

Դասարանն է Պոլիս Պաղչէ-գաբուն Ճէլալպէյ խանի վերնայարկը։

Պիտի բացուի հոկտ. 20ին (ըստ Ցունաց), երբ դասառուաց թիւը 20 էն պակաս չէ։

Մինչև հոկտ. 20 դասառու գրողին համար ամսական 1 Օսմանեան լիրայ է, իսկ նոյն թուականէն յետոյ գրուողին 1 1/2 լիրայ։

Իւրաքանչիւր ամսական կանխաւ վճարելի է։

Վեց ամսական մէկէն վճարողին 2 լիրայ զեղչ պիտի ըլլալի։

(Դասարանի բացումէն մինչև 3 օր յառաջ գրուող ու վճարողին՝ առաջին մէկ ամսականի համար միայն 1/4 Օսմ. լիրայի զեղչ մը պիտի ըլլալի։)

Փափաքողք կ'հրաւիրուին Պոլիս Ուզուն-չարսու թիւ 362 Ֆրէնկեան գրատունը, առ Գ. Ս. Ֆրէնկեան կամ առ Տ. Թ. Քափամաճեան։

7/19 հոկտ. 1881 Տնօրէն-Բիւրօ

Պոլիս

Էնգարէտէ հիւքմ իթմէքտէ օլան գէթլրդ եիւզիւնտէն աֆէթտիտէ օլան միւհթաճինէ իմտատ վէ մուավէնէթէ հիմմէթ պույրուլմագիւզրէ, Բաթրիգխանէ թարաֆընտան, Պապը Ալիեէ պիր թագրիր եազըլարագ, հիւքիւմէթի Սէնիյեէնին ըլթֆ ու մէրհամէթի տավէթ վէ ըէճա օլունտուղու կիպի, չէհրի մէզպուրտէ, պիր գոմիթէ թէշէքքիւլինէ տախի հիմմէթ օլունմուշ օլտուղունտան, պու տեֆա մա մէճմունիյեէ, մէզքիւր գոմիթէ թարաֆընտան այրնան խապերէ կէօրէ, հիւքիւմէթի մահէլլեէ թարաֆընտան, Պապը Ալիտէն վիրիլէն էմրի սալի մուճիպինճէ, միւհթաճինէ, կէրէք եէմէք վէ կէրէք թօհումլուգ իչին, միգտարի քիֆայէ զախիրէ թէվզիինէ հիմմէթ պույրուլմուշտուր, վէ զանն իտէրիզ քի, Բաթրիքխանէ թարաֆընտան, Պապը Ալիեէ, օլ պապտէ, պիր գէթա թէշէքքիւրնամէ թագտիմ գէլընճագ տը։

Շիմտիլէրտէ Եօզղատա պուլունան Դեր. Ղեւոնդ որբազանքն, մերգումն էնգարէ միւհթաճինի իչին, զէվաթը համիյեէթմէնտանտան պէշ պին ղրշ իեանէ թօբլաեարագ իրսալէ հիմմէթ իյլէտիկի, շաեանք թէշէքքիւր հավատիսաթտան տը։

* *

—Էյ, ոաթ պո՛ւ մու, տահա պաշդա պիր շէյ եօդ տուր եա,—տէյի ճէվապ վիրտի Մարսիալ, հիչ պիր էսէրի ֆիւթաբ իղհար իթմէեէրէք.—վարսքն պիր էսիրէ էքսիք օլսուն, իշթէ պու գատալ, տահա պաշդա պիր շէյ վար մը, զաթէն պիր էսիրին գըյմէթի՞ նէ տիր...—Սէօյլէյինիզ մէրգումէեի տէֆն իթմինիզէր, վէ քիմսէեէ պիր շէյ սէօյլէմէմինիզէր։

—Խա՛յր, էֆէնտիմ, խայր, վուգուի հալի կիզլէմէք, մուղայիր օլարագ, տահա ֆէնա տը, հէրքէս պիրսէ տահա իյի տիր, եօղսա նէթիճէսի մախուֆ օլուր. չունքի, հիւքիւմէթ իշիտիր, եռնի, սրապարտան պիրի թէշէքքիյէ գըեամ իտէր իսէ, Բօրթօ-Ռիգօ մահքէմէսի, մատուէեի թէֆթիշ ու թահգըգատ գոլդըշը։

—Մէկէրշի էսիրլէրիմ հագդընտա, իսթէտիկիմ կիպի մուամէլէ իթմէքլիկէ մէզգուն պուլունմագտա տէյի՞լ միկյամ պէն, մէկէրշի ծնլարըն հաեաթ ու մէմաթը պէնիմ քէյֆիմէ մէնութ տէյի՞լ մի տիր, տէյի պաղրրտը Մարսիալ։

—Պու հուգուգ թանըմամշտը, օէնօր...—կէրշի, մահքէմէ թաբաֆընտան, Արապարը ճէզալարը թայէին ու թէրթիպի ճայիլ կէօրիլմէքտէ տիր, լաքին, էօյլէ գըրպաճ պիթնտա ատամ էօպիրմէքլիկէ միւսատտէ օրունմագտա տէյիլ տիր... իմոի, պու քէյֆիյէթ ի-շիտիլտիկինտէ, եա պիւյիւք պիր ճէզայի նագտի վիրմէքլիկինիզ, վէ եախօտ մահպէսէ կիրմէքլիկինիզ լազըմ կէլիր...

—Պու պէլաեը տէֆ իթմէքլիկէ պիր եօլ եո՞գ մու տուր։

—Եալընըզ պիր թարիդ վար տը բր, —չէօյլէ քի, վուգուի հալին պիր մազպաթասընը եաբմագ, վէ սինտիք սէնօր Բէյմունտէզէ, բէք մէտահէ շաեան սուրէթտէ պիր իթիտալ իւզրէ ամէլ ու հարէքէթ օլունմուշ օլմասընը պիղզաթ կէօրմիշ վէ թատիգ իթմիշ օլարագ, մէզքիւր մազպաթաեը իմզալաթաբրմագ իգթիզա իտէր...։

—Իմոի, էօյլէ օլտուգտա, սիզ շիմտի քէնտինիզ պիր մազպաթա գալէմէ ալընըզ... վէ աթա պինտիկինիզ կիպի հէման Կուտեանիլաեա գօշարագ, սինտիքի պուլունուգ վիրինիզ...—Մէրգումա, օլ վաղ իտէճէկի իմզաեա մուգապիլտէ եիւզ ատէտա լուիճի թագտիմ իյլէեինիզ։

—Սէնօր, իշթէ շիմոի, իշի բիշմիշ վէ գօթարըրմիշտան հիսապ իտէպիկիրսինիզ...։

—Ավտէթինիզտէ, անլնտէ կէլիպ պէնի պուլմալըսընըզ...—Սիզին իլէ կէօրիշիպ գօնուշմագ իսթէրիմ։

—Պաշ իւսթիւնէ, էֆէնտիմ..., —օլ պապտէ պիր ատագգա պիլէ ֆէվմի իթմէեէճէկիմէ էմին օլունուզ...։

Մէրքիւցցա օտատան սիշարը չէգտը։

38

Նօէմի, — նասըլ քի Մէրքիւցցա Մարսիալա սէօյլէտի իտի, հէման խասթախանէյէ կէօթիւրիլտիկիս կիպի, բուհունու թէսլիմ իտիպ պիթմիշ իտի։

Պիչարէ գաբընըն վիճուտի, դամանտէօրիւն գըրպաճը ալթընտա, բարէ բարէ օլուպ, վէ մէյեուսիյեէթտէն իսէ, բիչթէյի բուհու գաթ իտիլտիկինտէն, պիր տահա ագլընը պաշընա ալըպտա տերլմագըզն վէֆաթ իթմիշ իտի։

Հալպու քի Դարմէն իլէ Մարի, տահա զիեատէ կէնճ վէ գուվվէթլի օլտուգլարընտան, կէրչի հատտէն զիեատէ աղրը վէ սըզը չէքմէքտէ իսթիյէլերտէ, էօմր ու հաեաթլարը թէհլիքէտէ պուլունմագտա տէյիլ իտի։

Մէրգումէլերին եարալարընըն քէսպի շիֆա իտէպիլմէսի իչին, եալընըզ պիր գաչ կիւն կէչմէսի քիֆայէթ իթմէքտէ իտի։

Վէ տօգթօր Ժօլէն, հէր նէ գատար, մէզքիւր իֆագաթըն հուսուլինէ միւգթէտիր վէ էմին պուլունմագտա իտի իսէ տէ, Մարսիալըն նէյէթի ֆասիտէսի իգթիզասընճա, մէրգումէլերին էսիրլէր սըրասընտա չալըշմալարը էմրինին իճրասընը, միւմքին մէրթէպէ կիճիքտիրմէք մագսէտիյլէ, պիւթիւն պիւթիւն շիֆատաեա օլմուշ սաեըրմալարընըն կիւնլերինի ուզաթարագ, վանչինչ տնտեսական նախապատրաստութիւն և յառաջադիմութիւն տանելու, ի՞նչ կ'լինի Հայաստանի հայ ժողովրդի վիճակը, երբ յանկարծ ցանկացած բարենորոգումների ապահովութեան հետ միասին կը թափվին Հայաստան բազմաթիւ եւրոպացի արդիւնագործողներ. ի՞նչ կ'լինի մեր վիճակը այն ժամանակ, եթէ վաղսրօք, հիմիկվանից չպատրաստվինք. մեր վիճակը կ'լինի այն ժամանակ վատթար տնտեսական գերութիւն, քան թէ երբէք. ապացոյցը —ահա՛ Բրուսան և այն քաղաքները, ուր կայ բաւական ապահովութիւն և ուր զետեղված են եւրոպացիք... Ահա՛ ի՞նչ է սպասում Հայաստանին, եթէ բերաններս բաց նստենք միայն պատրաստ «ապահովութիւնը» կուլ տալու համար։

Այսչափ էր մեր ասելիքը Պ. Մարկոս Աղաբէկեանին։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Խմբագիր,

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնս կը փութայ Ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ հրատարակել սեպտեմբեր ամսոյ Նուիրատու ազգայնոց ցանկը

Մեծապատիւ Տեառք,

Բարեսէր անձ, ձեռամբ Թէ. Նէրճեան Ցովակիմ էֆ. ի	212 1/2
Մանուկ Աղրեան և իր Տիկնին	108
Եկեղեցական անձ	100
Խաչիկ Արեւեան	100
Իսակ Պիսր, ձեռամբ Հաճեան Անտոն էֆէնտիի	54
Զէնոբ Գալբագճեան	35
Գումգաբու Տիգրանի որճարանէ հացագին օգոս. ամսոյ	20
Բարեսէր անձ	20
Դահեկան	649 1/2

Պապիկ Գալշինոֆ 2 թօք ամերիկան.

Դաղարեալ Հայկական Համազգային Արուեստասէր ընկերութենէ 1 գուլպայի մեքենայ գործիքներով (անգործածելի), 5 ընկոյզ աթոռ, 1 ընկոյզ թիկնաթոռ, 1 զրասեղան, 1 կերակրոյ սեղան, 1 քսցա 2 փայտէ անտուկով.

Սրճագործ Խաչիկ աղա Տիլանեան 1 ոչխար.

Սամաթիացի Մհ. Գէորգ Ճկնոլս 4000 հատ միտեա.

Ս. Ղ. Պարտիզպանեան և Ընկերք իւրեանց ծախած սիկառի թղթէն 49 տուփ սիկառի թուղթ.

Հոգաբարձութիւնս յիշեալ նուիրատու ազգայնոց իւր խորին շնորհակալիքը յայտնելով, կը յուսայ որ սոցա հետեւող կ'ունենայ ի միխիթարութիւն 600ի մօտ խղճալի պատսպարելոց։

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Հիւանդ. Հոգաբարձ.

Ատենադպիր Ատենապետ

Թ. Ֆէնէրճեան Մ. Թ-ի-բ-ի-ա-ն

5 հոկտ. 1881

Կ. Պոլիս

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ

ՎԱՐԴՈՒԿԵԱՆՑ ՄԷԹՈՏԻ ՎՐԱՑ

ՁԵՌԱՄԲ

ՆՈՐԱՅՐԻ ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻՈՑ

ԱՆՈՒԱՆԻ ՀԵՂԻՆԱԿԻ

Գաղղ. Հայ. Նոր Բառարէն

Գաղղիարէն լեզուի համաշխարհային պէտքն ու օգուտները ամենուս ալ ծանօթ ըլլալով հարկ չկայ հոս ևս այն մասին բացատրութեան մտնել։

Մեր ազգին համար խօսելով, ցաւալի է տեսնել շատեր, որոնք սոյն օգտակար լեզուին մէջ մտած և խել մը տարիներ վատնելէ ետև տեսականին մէջ բաւական վարժ, իսկ ընթացիկ խօսակցութեան (բրաթիքի) բոլորովին անվարժ մնացած են։ Այսպիսեաց և միանգամայն սոյն լեզուն բնաւ իսկ չգիտցողներու առջև ահաւասիկ ասպարէզ մը՝ ուր տարակոյս չկայ թէ վերոյիշեալ մեթոտն ու Նորայր Բիւզանդացւոյ անուանի Գաղղիագիտին անունը միայն բաւական պիտի լինին ուսնելու ցանկացողները վստահեցնելու թէ փափաքին ինչ ժամանակի դէպ ճշմարտապէս պիտի լցուի յատկապեալ դասարանի մը մէջ՝ ուր վաճառականութեան յատուկ եղող լեզուին ճիւղն ալ պիտի աւանդուի։

Դասերն ամենօրեայ են, օրը մէկ ժամ, առաւօտները, ժամ 2 1/2 էն մինչև 3 1/2 առայժմ, տարւոյն ուրիշ այլ և այլ եղանակաց մէջ ալ սոյն համեմատութեամբ։

Դասարանն է Պոլիս Պաղչէ-գաբուն Ճէլալպէյ խանի վերնայարկը։

Պիտի բացուի հոկտ. 20ին (ըստ Ցունաց), երբ դասառուաց թիւը 20 էն պակաս չէ։

Մինչև հոկտ. 20 դասառու գրողին համար ամսական 1 Օսմանեան լիրայ է, իսկ նոյն թուականէն յետոյ գրուողին 1 1/2 լիրայ։

Իւրաքանչիւր ամսական կանխաւ վճարելի է։

Վեց ամսական մէկէն վճարողին 2 լիրայ զեղչ պիտի ըլլալի։

(Դասարանի բացումէն մինչև 3 օր յառաջ գրուող ու վճարողին՝ առաջին մէկ ամսականի համար միայն 1/4 Օսմ. լիրայի զեղչ մը պիտի ըլլալի։)

Փափաքողք կ'հրաւիրուին Պոլիս Ուզուն-չարսու թիւ 362 Ֆրէնկեան գրատունը, առ Գ. Ս. Ֆրէնկեան կամ առ Տ. Թ. Քափամաճեան։

7/19 հոկտ. 1881 Տնօրէն-Բիւրօ

Պոլիս

Էնգարէտէ հիւքմ իթմէքտէ օլան գէթլրդ եիւզիւնտէն աֆէթտիտէ օլան միւհթաճինէ իմտատ վէ մուավէնէթէ հիմմէթ պույրուլմագիւզրէ, Բաթրիգխանէ թարաֆընտան, Պապը Ալիեէ պիր թագրիր եազըլարագ, հիւքիւմէթի Սէնիյեէնին ըլթֆ ու մէրհամէթի տավէթ վէ ըէճա օլունտուղու կիպի, չէհրի մէզպուրտէ, պիր գոմիթէ թէշէքքիւլինէ տախի հիմմէթ օլունմուշ օլտուղունտան, պու տեֆա մա մէճմունիյեէ, մէզքիւր գոմիթէ թարաֆընտան այրնան խապերէ կէօրէ, հիւքիւմէթի մահէլլեէ թարաֆընտան, Պապը Ալիտէն վիրիլէն էմրի սալի մուճիպինճէ, միւհթաճինէ, կէրէք եէմէք վէ կէրէք թօհումլուգ իչին, միգտարի քիֆայէ զախիրէ թէվզիինէ հիմմէթ պույրուլմուշտուր, վէ զանն իտէրիզ քի, Բաթրիքխանէ թարաֆընտան, Պապը Ալիեէ, օլ պապտէ, պիր գէթա թէշէքքիւրնամէ թագտիմ գէլընճագ տը։

Շիմտիլէրտէ Եօզղատա պուլունան Դեր. Ղեւոնդ որբազանքն, մերգումն էնգարէ միւհթաճինի իչին, զէվաթը համիյեէթմէնտանտան պէշ պին ղրշ իեանէ թօբլաեարագ իրսալէ հիմմէթ իյլէտիկի, շաեանք թէշէքքիւր հավատիսաթտան տը։

* *

—Էյ, ոաթ պո՛ւ մու, տահա պաշդա պիր շէյ եօդ տուր եա,—տէյի ճէվապ վիրտի Մարսիալ, հիչ պիր էսէրի ֆիւթաբ իղհար իթմէեէրէք.—վարսքն պիր էսիրէ էքսիք օլսուն, իշթէ պու գատալ, տահա պաշդա պիր շէյ վար մը, զաթէն պիր էսիրին գըյմէթի՞ նէ տիր...—Սէօյլէյինիզ մէրգումէեի տէֆն իթմինիզէր, վէ քիմսէեէ պիր շէյ սէօյլէմէմինիզէր։

—Խա՛յր, էֆէնտիմ, խայր, վուգուի հալի կիզլէմէք, մուղայիր օլարագ, տահա ֆէնա տը, հէրքէս պիրսէ տահա իյի տիր, եօղսա նէթիճէսի մախուֆ օլուր. չունքի, հիւքիւմէթ իշիտիր, եռնի, սրապարտան պիրի թէշէքքիյէ գըեամ իտէր իսէ, Բօրթօ-Ռիգօ մահքէմէսի, մատուէեի թէֆթիշ ու թահգըգատ գոլդըշը։

—Մէկէրշի էսիրլէրիմ հագդընտա, իսթէտիկիմ կիպի մուամէլէ իթմէքլիկէ մէզգուն պուլունմագտա տէյի՞լ միկյամ պէն, մէկէրշի ծնլարըն հաեաթ ու մէմաթը պէնիմ քէյֆիմէ մէնութ տէյի՞լ մի տիր, տէյի պաղրրտը Մարսիալ։

—Պու հուգուգ թանըմամշտը, օէնօր...—կէրշի, մահքէմէ թաբաֆընտան, Արապարը ճէզալարը թայէին ու թէրթիպի ճայիլ կէօրիլմէքտէ տիր, լաքին, էօյլէ գըրպաճ պիթնտա ատամ էօպիրմէքլիկէ միւսատտէ օրունմագտա տէյիլ տիր... իմոի, պու քէյֆիյէթ ի-շիտիլտիկինտէ, եա պիւյիւք պիր ճէզայի նագտի վիրմէքլիկինիզ, վէ եախօտ մահպէսէ կիրմէքլիկինիզ լազըմ կէլիր...։

—Պու պէլաեը տէֆ իթմէքլիկէ պիր եօլ եո՞գ մու տուր։

—Եալընըզ պիր թարիդ վար տը բր, —չէօյլէ քի, վուգուի հալին պիր մազպաթասընը եաբմագ, վէ սինտիք սէնօր Բէյմունտէզէ, բէք մէտահէ շաեան սուրէթտէ պիր իթիտալ իւզրէ ամէլ ու հարէքէթ օլունմուշ օլմասընը պիղզաթ կէօրմիշ վէ թատիգ իթմիշ օլարագ, մէզքիւր մազպաթաեը իմզալաթաբրմագ իգթիզա իտէր...։

—Իմոի, էօյլէ օլտուգտա, սիզ շիմտի քէնտինիզ պիր մազպաթա գալէմէ ալընըզ... վէ աթա պինտիկինիզ կիպի հէման Կուտեանիլաեա գօշարագ, սինտիքի պուլունուգ վիրինիզ...—Մէրգումա, օլ վաղ իտէճէկի իմզաեա մուգապիլտէ եիւզ ատէտա լուիճի թագտիմ իյլէեինիզ։

—Սէնօր, իշթէ շիմոի, իշի բիշմիշ վէ գօթարըրմիշտան հիսապ իտէպիկիրսինիզ...։

—Ավտէթինիզտէ, անլնտէ կէլիպ պէնի պուլմալըսընըզ...—Սիզին իլէ կէօրիշիպ գօնուշմագ իսթէրիմ։

—Պաշ իւսթիւնէ, էֆէնտիմ..., —օլ պապտէ պիր ատագգա պիլէ ֆէվմի իթմէեէճէկիմէ էմին օլունուզ...։

Մէրքիւցցա օտատան սիշարը չէգտը։

Պու տէֆա, պին տաէտի Միացեալ ընկերութիւնա, վէ պին տաէտի տախի սրբազան Պատրիարք Հաղրէթլէրի շախսընա այիտ օլմագ իւզրէ, Բուսիա Հայլարը թարաֆընտան իւքի պին տաէա գարպոն կէօնտէրիլիկի, վէ սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին, քէմալի համիրէթլէրինէն նաշի, քէնտիլէրէ այիտ օլանը տախի, Միացեալ ընկերութիւնա իհտայէ հիմմէթ էյլէտիկի, շաեանը թէշէքքիւր վէ մէհտ ու մինա հավատատէն տիր։

Ենու ֆազլէթամէ, շաեանը տիգգաթ պաշլըճա իւքի նօգթա վար տըր. պիրինճիսի, Բուսիատա պուլունան Հայլարըմըզ թարաֆընտան, չէնա սէնէլերտէն պէրու զուհուրա կէլմէքտէ օլան համիյեթի վէ սահավէթ օլուպ, վէ իքինճիսի տախի, սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին ալճէնապարը տըր քի, զէնկին պիր զաթ օլմատըգլարը հալտէ, նիչէ զէնկրիլերիմիզտէն, եւզլէրճէ տէֆա զիեատէ իզհարը սախավէթ պիրլէ. քէնտի շախսընը տիշիւնէճէք եէրտէ, մէքթէպլէրիմիզին հալլերինի տիշիւնմէք-տէ պուլունմուշ տուր։

Ինշաալլահ, պու ֆազիլէթ, նիչէ տույղունսուզլարա պիր հիւսնի իպրէթ օլուր։

* * *

Մասիստէ օգունտուղունա կէօրէ, Խրիմեան սրբազան Հազրէթլերի, Վանտաքի վարժապետանոցուն տէվամընը, Փօրթուգալեան էֆէնտի մարիֆէթիյլէ տէվամ իթմէքլիկի արզու վէ նիյեէթ էյլէտիկինտէն, մէզքիւր մէքթէպին պիր գաչ պին բարշատան իպարէթ քիթապլարը իլէ էշեասընը, Միացեալ ընկերութիւն թարաֆընտան, սահբանագլարը իհտա գըլընմասընը թալեպ իթմիշ, վէ մէզքիւր ընկերութիւնուն Տնօրէն ժողովու թարաֆընտան տախի չու թէքլիֆ գապուլ օլունարագ, ֆէտաքեարլըգա միւսարատի իտիլմիշ տիր։

* * *

Գեր. Տաճատ վարդապետ, Ֆիլիպէտե քէնտի մէէմուրլյեէթինի իճրա իթմէք իւզրէ, մահէլլի մէզպուրէ եօլճու օլմուշ տուր։

* * *

Էրզրումտան վէ Եօզղատտան, սրբազան Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին իսմի շէրիֆլէրի թէպրիքի զըմնընտա, թէլէկրաֆլար կէլտիկի Հայրենիքտէ օգունմուշ տուր։

ԻԼԱՆԱԹ

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՄԱՑԵՈՒՆ

1 . . 24,000 . . 35000, Պէյօղլունտա Ալթընճը տայիրէ գարշըսընտա պէր մուճիպը խարիթա եւզ էրկիրմի զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ (1)։

2 . . 30,000 . . 37500, Պէյօղլունտա Ալթընճը տայիրէ գարշըսընտա պէր մուճիպը խարիթա եւզ էլի զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ։

3000, Ալի պէյ գարիէսի հուտուտու տախիլինտէ Քեաղրտխանէ ճատտէսինտէ Պահարիէ նամ մահալտէ Ֆէլ քէօբրիսի թարաֆընտա պէր մուճիպը խարիթա իւշ եւզ օթուզ զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ։

8000, Ալի պէյ գարիէսի հուտուտի տախիլինտէ Քեաղրտխանէ ճատտէսինտէ Պահարիէտէ վագը պէր մուճիպը խարիթա սէքիզ պին եէտի եւզ էլի զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ։

15000, Եինէ մահալը մէզքիւրտէ Քեաղրտխանէ ճատտէսինտէ պէր մուճիպը խարիթա օն ալթը պին պէշ եւզ էրկիրմի սէքիզ զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ։

211,00 . . 43200, Պահճէ գաբուսունտա Հուպեար մահէլլէսինտէ Համիտիէ իմարէթը ամբէսինէ մութթասըլ էլի տէօրթ զիրա պիր զըթա արսայի վագֆիէ։

Պալատէ մուհարբէր արսալարը իւշ մահ զարֆընտա մուայեէն օլան եէտի հաֆթա միւտտէթը իլանընտան տէօրտունճու իլան միւտտէթի օլան տոգսան եէտի սէնէսի Թշրրընի էվվէլին օնիքինճի բաղատ իրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն շէհրը մէզքիւրին եէկիրմի ալթընճը բաղատ իրթէսի կիւնիւնէտէկին օնպէշ կիւն միւտէթլէ միւզայիտէսի իճրա զըընճաղընտան զամմ իլէ թալիպ օլանլարըն գէյմէթը մուխամինէնին էօշրիւնէ միւսավի փէյ ագճէսինի միւթաահիպէն էյեամը մէզքիւրէտ մահէլիւթթ տայիրէսինէ կէլիպ փէյ ագճէլերինի թէսլիմը խաղինէ իտէրէք միւզայիտէսինտէ պուլունմալարը լազըմ կէլէճէկի տէօրտունճու տէֆա օլարագ իլան օլունուր։

Ֆէնէր պաղչէսինտէ վագը գահվէ իլէ պօսթան վէ միւթէֆէրրուաթը սայիրէսինին, տօգսան եէտի սէնէսի գասբմտան իթիպարէն, իքի սէնէլիկի սէնէվի եիւզ գըզդիրատա թալիպլի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու թշրինի էվվէլին եիկիրմի եէտինճի կիւնու գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, զամմ իլէ խաթիճարէ թալիպ օլանլարըն, խաղինէի խասսայի Շահանէեէ կէլմէլէրի։ 1—3*

Իմարաթը ամիրէ իշին տօգսան եէտի սէնէսի, իյյուլուն եիկիրմի տէօրտունճու կիւնիւնտէն իթիպարէն, եէվմի սէքսէն սէքիզ չուվալ, օթուզ տէօրթ գըյեէտէն, լիւզումի օլուպ, գանթարթօեա լագթ օլունճագ սլան եէտի պլըգ, ճէման օն սէքիզ պին պէշ եիւզ եիկիրմի պէշ չուվալ Իպրայիլ վէ չըմէնաքֆէր հընթասընընն պուրա գըրմասընընն իւչիւնճիսիս տագիդին, պէհէր հաֆթալըզընընն էսմանընա, վերկի էմանէթինին սէնէտաթ հաղլաթը գարշըլըգ թութուլարագ, եիւզլիւք ալթտն եիւզ զուրուշ իթիպարը իլէ, օթուզ պիր կիւն միրուրինտէ իթա գըլընմագ շարթը, վէ միւնագասա բուտուլասընընա մուհարբէր շէրայիթի սայիրէ իլէ, պէհէր չուվալը եիւզ օն պէշ զուրուշտա թալիպի իւհտէսինտէ պուլունտուղունա, վէ իշպու թշրինի էվվէլին օն տէօրտունճու չարշէմպիհ կիւնիւ սաաթ տօգուզտա գարարը վիրիլէճէկինէ պինաէն, վագթը մէզքիւրտէն էվվէլ նօգսանը իլէ իթաեէ թալիպ օլանլարընը, վէ էրթէսի բէնչէմպիհ կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանլարընը, էվգաֆը հիւմանուն մէճլիսի իսարէսինէ կէլմէլէրի։

2—3

Թուճտան Գըզլար ըսմանընընն պիրինճի ճիլտի պիթմիշ օլուպ, վէ իւչ ճիւզ օլտուղու հալտէ այրըճա տախի պասըլմըշ օլտուղունտան, պիրինճի ճիւպիւ 5, իքինճի ճիւզիւ 4, վէ իւչիւնճիւ ճիւզիւ տախի 3 զրչա սահբանագտա տըր։

Նասըլ քի կէօրիւլմէքտէ տիր, մէզքիւր ըսմանընն իքինճի ճիլտի տէրճինէ պու կիւնքի նիւսխէմիզտէ պաշլանըլմըշ օլուպ, վէ բէք մէրագ վիրիճի վէ զայէթլէ ուսթալըգլը եազըլմըշ պիր ըսման օլտուղունտան, հէր քէսին օգումասընը վէ տիգգաթը օգումասընը տավէթ իտէրիզ։

Ի Զագմագճըար փողոց թիւ 20, և ի Քիւրքճիւ խան թիւ 23 զրատուններըը պատիւ ունին Ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան թէ, բոլոր դասական և կրօնական գրքերանց հրամաններուն առնուած լինելով, յաճախորդք կարող են ամենայն դիւրութեամբ ուր որ կամին ուղարկել։

Իսթանպոլ քէօբրիւ եանընտա, Վալիտէ խանը դարուսու իմիթիասլինտէ 4 նիւմէրօլու քիմատպանէ յի Օսմանլիտէ, հէր նէվի թարիխ, Բոսան, թէսթրօ քիմատպարը, նիզամնամէլէր վէ սայիր հէր լիսանատան, հէր ճինսէ քթէպ քիմատպէրի ֆիրոխ օլունմագտա օլտուղունտան, թէշրիֆ պույուրան զաթլարընն, հէր վէճհլէ մէճմուն գըլընմագդարը պէեան օլունուր։

Մահէլլի մէզպուրատա, պիպիմ Տիւսթուրլար տախի սահբլըը։

ՏՕԳԹՕՐ ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Պէյօղլուտա, Ս. Օհան Ոսկեբերան քիլիսէսի դարշու սրբասընընա, 18 նիւմէրօլու խանէսինտէ, հէր կիւն սապահտան ուտտի 6ետա դատար պուլունաճագը կիտի, սալը վէ ճիւմատա կիւնլէրի տախի ուտտի 4տէն 6ետա դատար, մէճճանէն խասմատալարը դապուլ իտէճէք տիր. վէ Իսթանպոլտա, Նըշանճըատա, Մուսալա

ճատտէսիտէ, 53 նիւմէրօլու խանէ յի թախտա իտէրէք, հէր կիւն ուտտի 8տէն տաշամ դատար պուլունաճագ, վէ մահէլլի մէզքիւրտէ բէրշէմպիհ վէ բազար իրթէսի կիւնլէրի ուտտի 8տէն 10ա դատար, մէճճանէն քէնտիսինէ կէլէնլէրի դապուլ իտէճէք տիր։

Տօպթօր Զարդարեան էֆէնտի, քէնտույէ միւրաճաաթ իտէն քէյֆսիզլէրի հէր ճիհէթլէ մէճմուն իթմէքլիկէ չարշաճաղը միսիրու, Իսթանպոլտա թէրթիպ էյլէտիկի խանէտէ, քէյֆսիզլէրի բահաթ իմտիրմէք վէ մէճմուն զըլմագ նիյէթիյլէ, հէր նէվի ֆէտտաքեարլըզը իճրա էյլէմիշ տիր, վէ ումարըզ-քի, մէզքիւր սէմթ էհալիսի, զիեատէսիյլէ հօշնուտա վէ միւթէշէքքիր օլաճագ տըր։

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր քրիստոնեայք կ'ընդունին թէ՝ Մկրտութիւնը Քրիստոսի եկեղեցւոյն դուռն է, որկից ներս կը մտնեն բոլոր հաւատացեալք. քանզի տէրունական պատուէրն է «Ան որ հաւատայ ու մկրտուի, պիտի փրկուի»։

Այս կարեւոր պատուէրը, ըստ արժանւոյն սրբելու համար, պարտինք առանց նախապաշարման «Գիրքերը քննել». բայց որովհետեւ շատ քիչերը արտօնութիւն և ժամանակ ունին քննելու։ Աւետարանիչ Գէորգ, Ն. Շիշմանեան հին և նոր քրիստոնեայ աղգաց և ժողովրդոց Մկրտութեան վարդապետութիւնները և արարողութիւնները կրքոյկի մը մէջ հաւաքեալ կը նուիրէ իւր սիրելի Ազգին մեծաւ յարգանօք։ Գինն է 5 զրուշ, և կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով։

ՆՈՒԷՐ ԿԱՂԱՆԴԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳ. ԵՐԿՍԵՌ ՄԱՆԿՏՈՑՆ

Գրեց

Ս. Յ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Սոյն գիրքը՝ որ ազգայոց համար խիստ յարմար է, պեղեցիկ պատկերներով զարդարուն, և կը պարունակէ իր մէջ զանազան մանրամասնութիւններ, կարեւոր խրատներ, և այլ բարոյական դասեր, որ դպրոցական երկուռ ուսանողք անշուշտ կրնան մեծ օգուտ քաղել։

Կեդրոնատեղին է Մէրճան փողոց Յովհան Աշճեանի գրատունը, թիւ 33. կը գտնուին նաև բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, դին 60 փարա։

Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կ'ըլլայ։

ԽԱԶԻՆԷԻ ԷՎՐԱԳ

ՃԻԼԶ 22

ՆԻԻՍԽԷՍԻ ԻՔԻ ՂՈՒՐՈՒՇ ՏՈՒՐ

ԱՄԱՐԸ ՍԱՀԻՊԼԷՐԻ

Էքրէմ պէյ, Պագը պէյ, Խալիլ Եէրիֆ բաշա, Քեազիմ բաշա, Մալիեէ նազրը Մէհէմմէտ Ճէմիլ պէյ, Մահմուտ Ճէլալէտտին պէյ, Միւնիր պէյ, Միւնիֆ բաշա, Ապտիւլ Հագգ Համիտ պէյ վէ սայիրէ։

Սէնէլիկի 70 վէ ալթը այլըզը 40 վէ պիր Նիւսխէսի 2 զուրուշա, վէ ապտնէ օլմագ իսթէեէնլէր բօխոտ իճրէթի իչին 10 զուրուշ զամմ իլէ, Տիվան եօլունտա Ռէշիտ բաշա թիւրպէյի շէրիֆէսի դարշրսընտա Գրատթխանէի Օսմանի միւտիրի Սարֆիմ էֆէնտիեէ միւրաճաաթ իտմէքլէրի։

ԱԼԻԱ ՎԷ ՍԱՀԻՀ ԷՍԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ
ԶԷՇՆԻԵԱՊ ՕԼՄԱԳ ԻՍԹԷՐՄԻՍԻՆԻԶ

Շ ՊԱԺԻԷ Է ԳՕՄԲԱՆԵԻ

ՏԸ

ԳՕՆԵԱԳ

ՆԱՄ ՄԷՇՀՈՒՐ ՖԱՊՐԻԳԱՆԸՆ ԻՄԱԼ ԻԹՏԻԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ
ՏԱՑԻՄԱ ՍԱԹԸՆ ԱԼԸՆԸԶ

Պուլունուր չարապ վէ միւսքիրաթ սաթան պաշլըճա թիւճճար մաղազալարընտա, պիւյիւք պագգալարտա, կազինօլարտա, օթէլլէրտէ վէ սայիրէտէ։

Մէնալէէ մահբուսէրէ վէ էլէլ եէկնանէլերէ

ԶԷՐՎԱԹԻ ՎԷ ՖԱԶԷՍ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Գալաթատա, Ատա խանընտա

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԵՎՐՈՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Լօնտրա 24 հոկտ.

Ինկլիզ	գօնսօլիտ	99-
Էսհամը	Ռէմուտիէ այլըրը	14-7/8
»	» գարանտար	14-3/4
1865	Իսթիդրադը	17-1/4
1869	»	16-1/8
1871	»	72-1/4
1872	(Պօնտու Թրէզոր)	26-1/2
1873	»	15-7/8
Տէվլէթի Ալիէնին	1877 իսթիդ. բարը	38-3/4
Օսմանլը	Պանգասը	17-3/8
Բուսիա	իսթիդրադը 1873	89-7/8
Մըսրը	իսթիդրադը պիրլէշմիշ	74-1/4
»	իմթիեազը (չըմէնտը.)	93-3/8
Տարքա	սանիէէ	70-3/8
Մըսրը	Բօչիտ իսթիդրադը	93-1/4
1877	Մոճարիսթան էսհամը	102-1/4
Դանիմարկ	Բարիզ	-

Բարիս, 22 հոկտ.

Ֆրանսզ	ֆոնտսու 3 %	84-42 1/2
»	» 5 %	116 75
Էսհամը	Ռէմուտիէ այլըրը	15-12 1/2
»	» գարանտար	15-10
1865	Իսթիդրադը	-
1869	»	83-
1873	»	83-
Բուսիէի	չըմէնտը. թահվիլա	47-50
Օսմանլը	Պանգասը	700-
Գրէտի	Լիոնէ	390-
Բուս	ֆոնտսու 3 % (1877	93-3/16
Բուսիանը	Շարք իսթիդրադը	62-1/8
Իթալիա	ֆոնտսու	83-85
Մըսրը	իսթիդ. պիրլէշմիշ	377-50
Իսպանեա	խարիճի իսթիդրադը	26-3/8
Գանգիս	Լօնտրա իւզէրինէ	25-32

Բարիս, (Պուրսար) 22 հոկտ.

Ֆրանսզ	ֆոնտսու 3 %	113-77 1/2
Սհամը	Ռէմուտիէ	15-15

Վիէննա, 22 հոկտ.

Լօնտրա	իւզէրինէ գանգիս	-
Բուսիէի	տէմիր եօլ թահվիլաթը	-

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ռէմ.	հոկտ. 12 ագշմ. գբ.	15-26
» »	հոկտ. 13 սպհ. ալ	15-10
» »	Լէն եիւքսէք	15-12
» »	Լէն ալչաղը	16- 8
» »	Սաաթ 5 տէ	15-11
1865	Իսթիդ. (Մութօն) 6 % ֆ.	90-
1865	» » 6 % ֆ.	87-1/2
1869	» (Բինար) 6 % ֆ.	76-
1872	» (Պօնտու Թրէզոր	25-1/2
1873	» (Բինար) 6 % ֆ.	75-
Բուսէլի	չըմէնտը	44-3/4
Բարօր	ղուրուշ	38-
Հէվալէսիզ	»	46-
Ագչէ	ֆոյիդի %	8-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻՆԱՆՍԸ

Գրէտի ժէնէրալ 6 %	6-25
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5- 8
Իսթանպոլ Պանգասը	11-20
Սօսիէթէ Օթման	4- 8
Թրամվայ 5 %	3-85
Լաֆրիսմ (մասէն)	148-

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ՐԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշան	Ղ. Փ.
Ինկիլիզ լիրասը	109 12
Ֆրանսզ ալթունու	87-
Բոլ	89-25
Գրիմից ալթունու	51- 5
Պէեազ մէճիտիյէ	107- 9
Մէթալիք	204-
Պէշլիք	207-
Ալթընճզ	124-1/2
Պագը	830-
Գարպօն գայիմէսի գարիք	835-

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ՐԻԱԶԱՍԸ

Լէն եիւքսէք	930-
Լէն ալչաղը	950-
Սաաթ 5 տէ	830-

ՍԱՀԻՊ ԴԱԶԼԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Պաշ պահչէ 400000 ֆրանք էանի 500000 ֆրանք դէնէ դէնէ։

ANNONCE DE FORTUNE ԻԼԱՆԸ ԻԳՊԱԼ

Իգիրանց Հէ-էլեանի ընդունուիր եանէլեէրը տե տէնէր։

9 ՄԻԼԻՈՆ 100,000 ՄԱՐԳ ԻԳՊԱԼԻՆԻ ԳՕԶԱՆՄԱԳԼՂԸ ՍԸՐԶՈՒ ԻՏԷՆ ԶԱԹԼԱՐՈՒ ՊԻՐ ՏԱՎԷԹ

ՊՈՒ ԻԳՊԱԼ ԲԻԵԱՆԳՕՍՈՒՆ, ՀԱՄՊՈՒՐԿ ՇԷՀԻՐԻՆՏԷ ԶԷՔԻԼԷՃԷՔ Ի ԼՈՒՊԱ, ՎԷ ՇԷՀՐԻ ՄԷՋՔԻՒՐ ՀԻՆԳԻՄԷԹԻ ԹԱՐԱՖԸՆՏԱՆ ԹԱՀԿԻ ԷՄՆԻՅԷԹԷ ԱԼԸՆՄԸՇ ՏԸՐ։

Իշպու ֆազիլէթլի բէյնանգէտտան պէհանտիրէ դանուէրէ պուլունան 100,000 լօնտրէպտան, շատ մէնիրէթլէր էսալանմէ տէրը։

Պաշ իքրամ օլապիլէճէք տիր 400,000 մարգ (*)

	պահչէ	250,000	մարգ
1	իքրամ	150,000	»
1	»	100,000	»
1	»	60,000	»
1	»	50,000	»
2	»	40,000	»
3	»	30,000	»
1	»	25,000	»
4	»	20,000	»
7	»	15,000	»
1	»	12,000	»
23	»	10,000	»
3	»	8,000	»
3	»	6,000	»
55	»	5,000	»
5	»	4,000	»
109	»	3,000	»
212	»	2,000	»
10	»	1,500	»
2	»	1,200	»
533	»	1,000	»
1074	»	500	»
100	»	300	»
49	»	250	»
60	»	200	»
100	»	150	»
29,115	»	138	»
Գազանաճաղ պիլէթ.			
			50,800

Պունըար, հէր հալտէ, պիր գաչ զարֆընտա, 7 թագսիթտէ գազանաճաղար տըր։

ՊԻՐԻՆՃԻ ԹԻՐԱԺ (չէքիլ), ՐԷՍՄԻ ՍՈՒՐԷԹՏԷ օլտուղու հալտէ թայիր գըլընմըշ օլուպ, վէ ասըլ վէ թէսմիլ լօթարիասընընն գըյմէթի տիր եւ

ԱՆՐԴ 7 ֆ. 50 սանթիմ

ասըլ վէ նըսֆընընն գըյմէթի տիր եալընրդ 3 ֆ. 75 սանթիմ

պիր ռուպլին գըյմէթի տիր եալընրդ 1 ֆ. 88 սանթիմ

Իշպու հիւթիւմէրի ֆարֆընտան ֆանրը էճէլէրէ ալընմըշ օլան ասըլ պիլէթլէրէն, էն սուգագ մահէլլէրէ տախի կէօնտէրիրիմ. էլվէրիր քի լազըմ կէլէն մէպլաղ, եա նազանէն վէ եախուտ Լօնտրա, Բարիս, վէ Էվրոպա մէմլէքէթլէրինտէ պուլունան պիր պանքէր իւզէրինէ օլարագ, պիր բօլիչա չէքիլմիշ օլսուն։ Քիմ քի պու պիլէթլէրտէն ալըր իսէ, մէճճանէն օլարագ, ասըլ լօթարիանընն պէհանանմէսի տախի, վէ իւզէրինտէ Հիւքիւմէթ միւհրի պուլունտուղու թագտիրտէ, քէնտիսինէ կէօնտէրիլէճէք օլտուղտան պագգա, լօթարիա հէմման չէքիլտիկի կիսի, քէնտիլէրին իսթէմէքլիկինէ իհթիեաճ պըրագըլմասարագ, գազանան նիւմէրօլարընն, բէօմէ լէՆՆՈՒ տախի կէօնտէրիլէճէք տիր։

Գազանընան մէպլաղլարը, պիպզաթ քէնտիմ, տօղրուտան տօղրու, վէ չբուդ սուրէթտէ, վէ արզու օլունտուղու մէրթէպէտէ էսբար սագլամարագ, լազըմ կէլէն զաթա կէօնտէրէճէկիմ։

Քիմ քի մէզքիւր լօթարիատան ալմագ արզու իսէր իսէ, հոկտ. 19 տան 31 ինէ գատար, մանտա-բօսթա իլէ, չիւնքի չէքիլմէ կիւնլէրի եագլաչմագտա տըր, քէմալի էմնիյէթէ իւզրէ, Համպուրգ սէրպէսթ չէհրինտէ օլան Սամուէլ Հէքշէր պիլտիրմէքլիկէ միւսարաաթ իլլէմէսինի րէճա իտէրիմ։

SAMUEL HECKSCHER SENR.
Banquier et comptoir de change, à HAMBOURG. (Ville libre.)

(*) Պու 400,000 մարգ իլէ, 250,000 մարգ հագգընտա, պիր ազ իյզահաթ վիրմէքլիկի, էհէմմիյէթէտէն ատտ իտէրիզ, չէօյլէ քի, իլք գազանան նիւմէրօ, էկէր 159,000 մարգ օլուր իսէ, 250,000 մարգ տա պախչէ վիրիլէճէք, վէ ճէման 400,000 մարգ օլմուշ օլաճագ տըր. վէ պու պախչէ, հէր գազանան նիւմէրօ իչին օլմանըպ, անճագ իլք գազանան նիւմէրօ իչին օլաճագտըր. վէ տիմէք տիր քի, էկէր իլք գազանան նիւմէրօ 100,000 մարգ օլուր իսէ, 250,000 մարգ տա պախչէ ալաճագ տըր, օլաճագ տըր ճէման գազանտըզ 350,000 մարգ. վէ եախօտ, էկէր իլք գազանան նիւմէրօ, էն սոն նիւմէրօ, եանի 158 մարգ օլուր իսէ, 250,000 մարգ տա պախչէ գազանաճաղընտան, ճէման 250,138 մարգէզգ պիր իզպալէ նայիլ օլմուշ օլաճագ տըր. իլք գազանան նիւմէրօտան պաչգա հիչ պիր նիւմէրօնա պախչէ վիրիլմէէ ճէկինտէն, եալընրդ իշար օլունան մէպլաղլարը գազանմըշ օլաճագլար տըր։ Մանգ.